

Turnovské muzeum láká na kopii Svatoštěpánské koruny

6.3.2025 - Jan Mikulička | Krajský úřad Libereckého kraje

Kopie Svatoštěpánské koruny bude v Klenotnici Muzea Českého ráje k vidění od 13. března do 20. dubna. Podobně jako ostatní repliky korunovačních klenotů vystavené v Muzeu Českého ráje v Turnově, i tuto vytvořil Jiří Urban. K výrobě použil pozlacené stříbro, přírodní a skleněné kameny.

„Návštěvníci budou moci Svatoštěpánskou korunu vidět poprvé v místě jejího vzniku, tedy v Turnově. Muzeum Českého ráje se práci Jiřího Urbana věnuje systematicky a dlouhodobě. Nepochybuji o tom, že i v případě Svatoštěpánské koruny bude zájem návštěvníků od nás i ze zahraničí velký, stejně jako v případě již dříve vystavených korun a dalších šperkařských prací autora,“ říká Květa Vinklátová, náměstkyně pro kulturu a cestovní ruch Libereckého kraje.

Turnovské muzeum postupně vystavilo všechny dosud vytvořené kopie korunovačních klenotů od Jiřího Urbana, až na jednu – Svatoštěpánskou korunu uherských králů. Tento klenot, stejně jako další středověké panovnické insignie, má fascinující historii, která se odráží i v jeho podobě.

Základem koruny je byzantská obroučka zdobená drahokamy, emailovými medailony světců a zavěšenými přívěsky (pendule). Mezi 11. a 13. stoletím byla doplněna o obloukové kamary a charakteristický nakloněný křížek. O příčině jeho sklonu existuje mnoho teorií – některé předpokládají, že byl poškozen při ukrývání, jiné tvrdí, že ho nechali záměrně ohnout Habsburkové, aby oslabili jeho symbolickou moc. Ani maďarští historici se v této otázce neshodnou.

Pro Maďary má Svatoštěpánská koruna zasvěcená patronovi země podobný význam jako pro Čechy koruna Svatováclavská, možná ještě větší. Její důležitost dokládá i to, že se stala součástí maďarského státního znaku jako Svatá koruna (Szentkorona). Její osudy byly velmi dramatické – například v roce 1463 ji musel uherský král Matyáš Korvín vykoupit od císaře Friedricha III., který ji získal po obsazení korunovačního města Székesfehérvár. Poslední velká historická epizoda se odehrála na konci druhé světové války. Na jaře 1945 byla koruna prohlášena za americkou válečnou kořist a odvezena do USA. Do Maďarska se vrátila až v roce 1978.

Ačkoli se Svatoštěpánská koruna v českých dějinách objevuje jen okrajově, je spojena s významnou panovnickou dynastií Lucemburků. V roce 1387 s ní byl korunován devatenáctiletý Zikmund, syn Karla IV., který se později stal českým králem a římským císařem. Na uherském trůně setrval dlouhých padesát let.

„Důležitou dekorativní, ale hlavně ikonografickou roli hrají desky zdobené klasickými přihrádkovými figurálními emaily. Nad poprsími apoštolů a andělů trůní Kristus. Podobně jako na císařské koruně Svaté říše římské tím panovník dovozuje boží ochranu a milost, s níž se mu dostalo práva na královský trůn. Barevné emaily, stejně jako přívěšky na řetízcích, které panovníkovi splývaly na ramena, dávají koruně orientální barevnost a charakter,“ doplnil Miroslav Cogan, kurátor sbírkových fondů výtvarného umění a šperku.

Technické parametry kopie Svatoštěpánské koruny:

Stříbro zlacené, přihrádkový smalt pravý – vypalovaný a leštěný, kameny – skleněné imitace. Měřítka

1:1

Smaltování figurálních motivů – Zuzana Mašková

Imitace kamenů – Jan Kroupa

Klenotnické práce – Jiří Urban

<https://www.kraj-lbc.cz/aktuality/turnovske-muzeum-laka-na-kopii-svatostepanske-koruny-n578935.htm>